

Փ Ո Ւ Ն Ձ

ԹԻԻ 1156

ՉՈՐԵՒՇԱՐԹԻ

1877 ՄԱՐՏ 2

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մեր նախորդ թերթին խառն լրոց շարքին մէջ գրած էինք, թէ Յունաստանի նախարարութիւնը հարկադրել է հրաժարիլ, ազգային ժողովը՝ տիկնոջ մը համար սահմանուած ամսականը մեծագոյն մասամբ աւելորդ դատած, և ընդդէմ նախարարաց՝ դժգոհութեան քուէ տուած ըլլալուն պատճառաւ, Յայտնի է, թէ ամենահարուստ ազգաց խորհրդարանաց մէջ ալ երկար ու ջերմ վիճաբանութիւններ և քննադատութիւններ կը ըլլան՝ դրամական խնդրոց ժամանակ, ինչպէս որ պարտ և պէտք է. որովհետեւ՝ դրամը ազգի մը յառաջադիմութեան, բարգաւաճման ու զօրութեան էական տարրն է:

Յատկապէս կրկնելով այսօր՝ Յունաստանի վերոյիշեալ նորագոյն անցքն, կառավարկեմք մեր փաղաքական ժողովոյ, որ առանց որ և է մասնաւոր նկատման, և առանց դիտողին ու խօսողին արժէքը կշռելու՝ բարեհաճի նկատողութեան առնուլ վերջին օրերս մեր ազգային ժողովոյ և հասարակութեան ակումբներու մէջ կեդրոնական անտուկին հասոյթն շուայութեամբ գործածուած ըլլալուն համար եղած զրոյցներն ու ակնարկութիւնները, և փութայ պէտք եղած բացատրութիւնները տալ ազգային ժողովոյ, չսպասելով երբեք ուղղակի հարցմանց: Այս բացատրութիւնն անհրաժեշտ է, որպէս զի գայթակղեալ մտքերն հանդարտին, և կեդրոնական անտուկն՝ որ արդէն անդորր վիճակի մէջ չգտնուիր, հասարակաց գայթակղութեան պատճառաւ առաւել շնեղուի:

Դիւանատան կյանքնարարենք՝ այս տողերը փաղաքական ժողովոյ ուշադրութեան մատուցանել, ինչպէս նաև ուրիշ այսպիսի անկեղծ ու համեստ դիտողութիւններ:

Փաղաքական ժողովն, անցեալ ուրբաթ առուր նստին մէջ մասնաժողով մը կազմել է՝ Ուսումնական խորհրդոյ կողմանէ կեդրոնական վարժարանի մը հաստատութեան համար եղած առաջարկութեան վրայ խորհրդակցելու, և գործադրութեան պէտք եղած միջոցներն տեղեկագրելու պաշտօնով:

Այս մասնաժողովը կազմուած է՝ փաղաքական ժողովոյ կողմանէ երեք, և Ուսումնական ու Տնտեսական խորհրդոց կողմանէ երկերկու անդամներէ: Առաջին նիստը պիտի ընէ վաղը:

Փաղաքական ժողովոյ կողմանէ կիւրաքիչ օրը երկրորդ անգամ գրուել է Ղալաթիոյ թաղական խորհրդոյ, որ պաշտօնավարութենէ դադարի և տեղի տայ

նորընտիր խորհրդոյն, առ որ արդէն հրաւիրագրերը դրկուած են ի պաշտօնէ: Կլեմք, թէ թաղական խորհուրդը դարձեալ պիտի պատասխանէ, և նորընտիրք չպիտի կրնան անցնիլ իրենց համար նշանակուած պաշտօնին դուրսը, մինչև որ վերջ տրուի՝ փաղաքական ժողովոյ և թաղական խորհրդոյ մէջ սկսուած բանակցութեան:

Միւս կողմանէ կիւմանմք, թէ Ղալաթիոյ թաղեցւոց և բնակչաց մէջ ալ ջերմ խօսակցութեան առարկայ եղած է՝ յանակնկալս երևան հանուած այս փոփոխութեան խնդիրն, և կերևի թէ ամենայն զօրութեամբ պիտի պնդեն, որ ինչպէս ուրիշ թաղեր նոյնպէս և Ղալաթիա իւր ընտրական իրաւանց տէր ըլլայ ըստ սահմանադրութեան, և փաղաքական ժողովն ձեռնթափ ինի այսպէս ուղղակի միջամտել:

Այս ամենուն հետ շատ տեղ միանգամայն զրոյց կայ, թէ Ղալաթիոյ թաղական խորհուրդը պաշտօնէ դադարեցունել ուղղութեամբ գլխաւոր պատճառն է, Այվատեան Մատթէոս էֆէնտիի մարմնոյն՝ տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ ամփոփուիլը, որոյ վրայ այն ատեն խնդիր եղաւ փաղաքական ժողովոյ մէջ և թաղական խորհուրդն ալ յանդիմանութեան իսկ արժանի դատուեցաւ՝ թոյլ տալուն համար. սակայն ի վերջոյ ընդ լուծեամբ ծածկուեցաւ խնդիրն, թերեւ հասարակաց յուղման տեղի չտալու համար:

Այս ամեն զրոյցներն ալ, թաղական խորհրդոյ դիտողութեանց հետ ուշի ուշով նկատողութեան առնուլ կառավարկեմք փաղաքական ժողովոյ: Մի՛ գուցէ ծանր հետեւանք մը ունենայ այս խնդիրն, որոյ յուղման համար՝ ըստ մեզ՝ բանաւոր պատճառ մը չկար և չկայ:

Ա Ձ Դ

Առ երեսփոխ. ընտրու Ս. Խաչ Բաղէ Խաչիկ-Կարսոս

Թաղիս Աղբ. երեսփոխաններէն վեմ. ըստեփան փաշա Արսլանեան և մեծ. Սերովբէ Պասմաճեան և Յովսէփ Մալլումեան և Յովհաննէս Շահեան էֆէնտիներն վիճակաւ դադարած ըլլալով, անոնց տեղ՝ ըստ հրահանգի Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր՝ չորս երեսփոխանի ընտրութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի օր ի 6 մարտի, թաղիս նորաչէն ծաղկոցին մէջ:

Քուէարկութիւնը պիտի սկսի ժամ 2 ին և աւարտի ժամ 3 ին, որ ատեն պիտի սկսի քուէհամարը:

Ընտրողաց դիւրութեան համար հետեւեալ ընտրելեաց եռապատիկ ցանկը կը ներկայացնէ ընտրողական ժողովս՝ իւրաքանչիւրն ընդունած քուէից կարգաւ:

1 Ստեփան փաշա Արսլանեան	Քուէ 7
2 Գարրիէլ էֆ. Գրասէրեան	» 5
3 Ալէքսան » Սազաեան	» 4
4 Գէորգ » Ապտուլահ	» 4
5 Թադէոս » Պէկեան	» 4

6 Միհրան էֆ. Սէթեան	» 4
7 Աւետիս » Նաղմաճեան	» 3
8 Տօ. Բարթող » Մինէճեան	» 3
9 Բեթրաք » Խամէրեան	» 3
10 Գրիգոր » Ներսէսեան	» 3
11 Յովհաննէս » Խաղաղահեան	» 3
12 Յովհաննէս » Շահեան	» 3

Այս ցանկը ընտրողաց դիւրութեան համար պատրաստուած է, որու հետեւեալ երեք պարտաւոր չէք. այսինքն ազատ էք դուրսէն ալ քուէ տալու ուղած անձերնուդ, կը բաւէ որ ընտրած անձերնիդ Օսմանեան հրպատակ, 50 տարեկան, և ազգային օրինաց հմուտ ըլլայ և ընտրելութեան իրաւունքէն ըստ օրինի դրկուած չըլլայ:

Հարկ կը համարիմք ծանուցանել, թէ վերոյիշեալ դադարեալ երեսփոխանք վերընտրելի են, և թէ՛ ընտրողաց և ընտրելեաց ցանկերուն վրայ՝ որոնք կախուած են եկեղեցւոյ բաւկը, դիտողութիւն ունեցողները կրնան ներկայացունել զայն մինչև մարտ 4 ուրբաթ երեկոյ ընտրողական ժողովոյ նախագահին, և որոշեալ ժամանակէն յետոյ ոչ ոք դիտողութիւն ընելու իրաւունք չունի:

Հաւաստի եմք որ ձեր ընտրողական իրաւունքը կը փութայք անձամբ ի գործ դնել իսկ եթէ ստիպողական պատճառաւ մը չկարենաք անձամբ քերել քուէնիդ նամակաւ մը բարեհաճիք զրկել առ նախագահ ընտրողական ժողովոյ:

Աւելորդ չեմք համարիր յիշելու նաև թէ անընդունելի են այն նամակներն որք ծրար ծրար կասկածելի անձանց ձեռք կը դրկուին:

1 Մարտ 1877 Մնամ աղօթարար
Խակ. Ս. Խաչ Թաղ Նախագահ ընտ. ժողով. և Գարրիէլ Ս. Խաչ Եկեղ. Յովհաննէս վ. Փափաքեան

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Գանտիլիի թաղային անտուկին յիսուն և ութամեայ հաշուեցոյցը՝ որ կսկըսի 1872 ապրիլ 1է և կյանքի ցվերը յունվարի ներկայ 1877 տարւոյ, թաղ խորհրդոյ կողմէ ըստ օրինի Տնտես. խորհրդոյ ներկայացուած, և անոր յարեւնման մէկ օրինակը յիշեալ թաղի եկեղեցւոյ բակին ի տես թաղեցւոց կախուած է:

Տնտես. խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւեր կկարդայ պատուարժան թաղեցւոց՝ որ յիշեալ հաշուեցոյցին վրայ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն, եթէ ունին, թուականէս մինչև քսան և մէկ օր գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտես. խորհրդոյ:

Հետեւ ապէս սոյն պայմանաժամին լրանալէն ետքը՝ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ:

21 փետր. 1877

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պօլսոյ

Յառաջիկայ կիւրակէ, Մարտ 6՝ մեծապատիւ Ֆիդիկայ Մկրտիչ էֆ. Սիմօնեան յիւսկիւտար Ս. Խաչ վարժարանին մէջ պիտի ատենախօսէ «Ընկերութեան, նորա զօրութեանը» և անոր ինչով հաստատ

ու յարատու մնալով ապագային մէջ արդիւնաւոր կարենալ ըլլալուն նիւթին վերայ : 'ի Դիմաց Մամիկոնեան Ընկ.

Գործ. Ժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
Բարեւ Աւետիսեան Տ. Գափաճեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հեռագիրն դեռ չժանոց՝ իկնաթիւն վճարվարին Եւրոպայէն ի Բեդրսպուրկ վերադարձը : Դեռ յայտնի չէ՝ այս ուղեւորութեան բուն նպատակն և ինչ վախճան առնուին : Կորչագօֆի իշխանի վերջին ընդհանրական շրջաբերականին պատասխանն ալ տակաւին չտրուեցաւ կառավարութեանց կողմանէ : Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ նախարարութեան կողմանէ եղած յայտարարութեան մը նայելով՝ ըստ առաջարկութեան Ռուսիոյ, Անգղիա իւր պատասխանը կ'ապաղեցունէ՝ սպասելով Ռուսիայէն դալիք նոր դրութեան մը : Սակայն, այժմէն առհասարակ կըսուի, թէ Անգղիա պիտի առաջարկէ Ռուսիոյ՝ տարի մը պայմանաժամ տալ թուրքիոյ, իւր խոստացած բարեկարգութեանց համար, և թէ՛ ուրիշ կառավարութիւնք ալ կ'հաւանին այս առաջարկութեան : Պէրլինէն կ'զրեն, թէ յոյս կայ որ Ռուսիա ընդունելով այս առաջարկութիւնը՝ իբրեւ պատուաւոր և բանաւոր, իսկուն ի պատեան պիտի դարձունէ : Բայց միւս կողմանէ բաւական կարեւորութիւն կը տրուի՝ Ժուրնալ տիւ Ս. Բեդրսպուրկ լրագրոյն հետագայ տողերուն, որ Կորչագօֆի բերանը կ'համարուի : « Երբեք չընդունուիր », կըսէ յիշեալ լրագիրը, « բարեկարգութեան գործադրութեան համար Բ. Գրան տարի մը ժամանակ տալու առաջարկութիւնը. դիցուք թէ Եւրոպա « հաւանի և պայմանաժամ մը տրուի. « սակայն եթէ Բ. Գրուռը այդ միջոցին « ալ գործադրած չըլլայ բարեկարգութեան թիւնները՝ և կամ որոշեալ ժամանակէն յառաջ բարեկարգութեան գործադրութեան դէմ արգելքներ ելնեն, « այն ատեն Եւրոպական տէրութիւնք « բուն միջոցներ գործածելու համար « պիտի համաձայնին, և այդ միջոցներն « այժմէն պիտի որոշուին. — ո՛չ, ուրեմն « այդպիսի առաջարկութիւն մը բնական « նաբար չընդունուիր » :

Աւասիկ, այսպիսի դիտողութիւններէ կ'զուշակուի, թէ Ռուսիա չպիտի ընդունի յիշեալ առաջարկութիւնը, և թէ՛ Ռուսիա գիտնալով որ Անգղիա անխախտ պիտի մնայ այդ որոշման մէջ, իկնաթիւնի հրամայած է չերթալ Լոնտոն :

Թէ՛ այս լուրերն, և թէ՛ զինուորական պատրաստութեանց մէջ Ռուսիոյ յանչափս յառաջ երթալն՝ խաղաղութեան փափաքողներու տագնապ կը պատճառեն, և պատերազմն անհրաժեշտ համարողներուն կողմը կ'զօրանայ :

Չեմք գիտեր, թէ Բ. Գրուռն ինչ կը խորհի պայմանաժամի առաջարկութեան վրայ. սակայն մեր տեսածն ու լսածը սա՛ է, որ մէկ կողմանէ բարեկարգութեանց գործադրութեան համար փոյթ կտանի, և միւս կողմանէ անդադար կը շարունակէ բաղմամբալով զինուորա-

կան զօրութիւնը. դրեթէ ամեն օր զօրք ու առաջամիջերը կ'զրկուին սահմանագլուխները, և նաւատորմիդներ կսպառազինին կպատրաստուին՝ սև ու ճերմակ ծովերն երթալու համար :

Պայմանաժամի առաջարկութեան դէմ առ այժմ տաճիկ լրագրաց մէջ ալ որ և է դիտողութիւն չտեսնուիր : Եւստրիական լրագիր մը միայն՝ որ Արևելեան խնդրոյն վրայ յաճախ և ի նպաստ թուրքիոյ կ'զրէ, այդ առաջարկութեան դէմ կ'լսուի սա՛պէս. — « Այս անգամ ալ « տարի մը պայմանաժամ տալու գաղափարը երևան ելաւ. թուրքիոյ տարի « մը ժամանակ տալ կուզեն՝ տեսնելու « փորձելու համար թէ Բ. Գրուռը կա- « տարեկապէս կ'գործադրէ՞ խոստացած « բարեկարգութիւնները : Արդարեւ դա- « տապարտեալ մը՝ որոշեալ պատիժ կը- « րելէն յետոյ՝ դարձեալ ոստիկանու- « թեան հսկողութեան կենթարկուի, « բայց անպատշաճ է՝ կառավարութիւն « մը փորձի ենթարկել՝ պայմանաժամ « սահմանելով : Թուրքիոյ համար ասկէց « աւելի նախատական, աւելի յուս- « առաջարկութիւն մը հնարել կարելի չէ : « Այս առաջարկութիւնն Անգղիոյ կողմ- « մանէ եղաւ. եթէ այնպէս է՝ իկնա- « թիւնի ու Կորչագօֆի թշնամութեան, « և Պիքոնսֆիլտի ու Տէրպիլի բարեկամու- « թեան մէջ ինչ տարբերութիւն ըլլա- « լը կտեսնենք : Թուրքիա պիտի ընդու- « նի՞ առնուլ՝ ռուսական գաւաթի տեղ « անգղիականով մատուցեալ թունաւոր « սուրճը » :

Այսու ամենայնիւ, այս և ուրիշ այսպիսի հրատարակութեանց այնչափ կարեւորութիւն չտրուիր. որովհետեւ՝ աւելորդ է ըսել, թէ այսօր հրատարակուած լուր մը՝ վաղը կ'հերքուի, և հետեւաբար այսօր այն ինչ տեղեկութեան վրայ հիմնեալ դիտողութիւն մը՝ վաղը լսուած ծանօթութեան վրայ անհիմն կ'ելնէ : Ինչպէս. — երբ մեք յիշեալ տողերը գրած էինք, տեսանք Բեդրսպուրկէն ելած հեռագիր մը, որ կըսէ թէ յիշեալ մայրաքաղաքին մէջ մօտերս արտաքոյ կարգի ժողով մը գումարուելով՝ որոշուեր է որ Ռուսիա առանձինն չգործէ և ոչ ինչ, այլ միշտ Եւրոպական տէրութեանց հետ միաբան մնայ, և թէ ժողովրդեան ողջախոհ մասն ալ գոհ է այս որոշումէն : Եթէ այսպէս է, խաղաղութեամբ կ'վերջանայ խնդիրը, և թուրքիա արձակ ու անդորր կ'զբաղի իւր ներքին բարեկարգութեան աշխատութեամբ, և գործով կապացուցանէ թէ ինքն (թուրքիա) արդարեւ ինքնաբերաբար հետամուտ է բարեկարգութեան ու յառաջադիմութեան, և հարկ չկայ որ ուրիշն թուրքիոյ վրայ խորհի :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի մէջ զրոյց կայ եղեր, թէ մօտերս օգոստոսիառ Սուլթանին մէկ ինքնագիր նամակն, և Բ. Գրան մէկ ծանուցագիրը պիտի զրկուի Եւրոպական պետութեանց :

— Վիէնայէն կ'հեռագրեն, թէ Պոսնայի ապստամբք որոշեր են, շարունակել ապստամբութեան գործն :

— Դարձեալ Վիէնայէն հեռագրուած

է, թէ իւրեւ կէս պաշտօնական լուր կայ, որ Բեդրսպուրկ նախարարաց ժողով մը գումարելով՝ բարեկարգութեանց գործադրութեան համար թուրքիոյ երկար ժամանակ պայմանաժամ տալու գաղափարը մերժուեր է :

— Օգոստ. Սուլթանը՝ վախճանեալ Սուլթան Ապա-իւլ-Ազիզի զաւակներէն Մէհմետ Ծէվլէթ Էֆէնտին և Էսմա ու Ֆաթմա Սուլթանները պալատն առնելով՝ հրամայեր է որ իւր որդւոց հետ կրթութիւն առնուն :

— Աթէնքի օսմանեան դեսպան Ֆոթիատէս պէյ՝ որ ժամանակէ մը հետէ մայրաքաղաքս կ'գտնուէր, այսօր կուղեւորի դէպ ի պաշտօնատեղին :

— Անգղիոյ կառավարութիւնը մտադիր է՝ հիւպատոս և փոխհիւպատոսներ զրկել թուրքիոյ այն քաղաքները, յորս քրիստոնեայ բնակչաց թիւն չատ է :

— Քանի մը տարի յառաջ քանի մը հիւպատոսարաններ՝ իբրեւ անպէտ վերցուցած ըլլալով՝ այս տարի խորհրդարանին մէջ դիտողութիւն եղաւ :

— Լա-Թիւրքի կ'զրէ, թէ զինուորական վարժարանը Էտիւնէ փոխադրելու խորհուրդ կայ :

— Կայսերական հրամանաւ առաջիկայ երկուշաբթի օրը պիտի բացուի ընդհանուր ժողովն, հեռաւոր դաւառաց երեսփոխանաց դեռ չհասնելուն համար, ինչպէս կ'ձանուցանէ պաշտօնական յայտարարութիւն մը :

Օգոստոսիառ Սուլթանը կ'երակէ օրը Պօլիս անցնելով՝ յիշեալ խորհրդարանները պտըտեցաւ :

— Գարատաղի ներկայացուցչաց հետ բանակցութիւնը դեռ կ'շարունակուի : Լրագրաց ոմանք գրած էին, թէ Բ. Գրուռը կ'հաւանի՝ Գարատաղի պահանջած տեղերն ու նաւահանգիստը տալ : Պատիւէթ երկուշաբթի հաստատած էր՝ Գարատաղի կողմանէ այսպիսի ծանր պահանջմունք ըլլալը, սակայն վստահութիւն յայտնելով, թէ կայսերական կառավարութիւնը ավի մ'անգամ տեղ չըտար Գարատաղի :

— Երկուշաբթի օրը արտաքոյ կարգի նախարարաց ժողով գումարեցաւ, ինչ ինչ կարեւոր և ստիպողական խնդրոց համար : Մեծ Եպարքոսն ժողովին ցըրուելէն յետոյ կայսերական պալատը գնաց :

— Միտհաթ փաշա տակաւին Նաբոլի կը գտնուի : Տեղւոյն օսմանեան հիւպատոսին և գլխաւոր քարտուղարին հետ պտըտելու կ'ելնէ : Քաղաքապետին այցելութեան դացեր է, և քաղաքապետը մեծ յարգանք ընդունելու ու պաշտօնատան ամեն կողմը պտըտցուցեր է :

— Տաճիկ լրագրաց մէջ կարգացինք երէկ՝ Բ. Գրան պաշտօնական յայտարարութիւնը՝ Սերվիոյ հետ կնքուած հաշտութեան վրայ : Պայմաններն նոյնն են, ինչպէս հրատարակած եմք արդէն : Այսինքն թէ, — Սերվիո պիտի մնայ այնպէս ինչպէս որ էր պատերազմէն յառաջ. ո՛չ սահմանի և ո՛չ ներքին արտօնութեանց կողմանէ փոփոխութիւն եղած չէ. — Սերվիո թոյլ չպիտի տայ՝ չընկալ գաւառաց անդորրութիւնը վրդովող զինեալ ասպատակաց դունդեր կազմել, և եթէ կազմեն՝ պիտի արգիլէ յարձակմանէ, —

նոյնպէս թոյլ չպիտի տայ որ յայտնի կամ գաղտնի խռովայող ընկերութիւններ կազմուին . — Պէտքերս ընդհանրապէս օսմանեան դրօշակը պիտի պարզուի . — Հին բերդերուն թուոյն ու ամրութեանց վրայ նոր բան չպիտի աւելնայ . — պատերազմին ժամանակ երկու կողմանց սահմաններն անցնողները՝ իրենց տեղերը դառնալու ազատ պիտի ըլլան , առանց որեւէ պատասխանատուութեան . — Սերվիոյ մէջ ամեն կրօնից համար ազատութիւն պիտի ըլլայ , և հրէայք ալ ուրիշ բնակչաց հաւասար իրաւունք պիտի վայելեն : — Ահաւասիկ ասոնք են , պաշտօնական յայտարարութեան պարունակած հաշտութեան պայմանները :

— Օգոստ . Սուլթանն , եղբարցն ու Մահմուտ փաշայի և այլոց հետ , երէկ ծովու ճանապարհաւ Զէյթուն-պրունի գործարանները գնաց պտըտեցաւ , և մանրամասն հետազոտութիւններ ընելով՝ ներկայ գտնուեցաւ գործողութեանց :

— Երէկ Ամերիկայէն մայրաքաղաք հասաւ շոգեհաւ մը , յորում կայսերական կառավարութեան համար 33 հազար Մարթինի-Հէնրի հրացան , հանդերձ սրուկնով , 10 միլիոն Շնայտըրի փամիլուշտ և այլք կը գտնուէին : Մէկ պեղծիքեան և մէկ անդղիական շոգեհաւ ալ երէկ հասան , կառավարութեան համար թնդանօթ և այլ ռազմական պիտոյք բռնաւորեալ :

— Մօտերս 20 հազար Մարթինի-Հէնրի հրացան զրկուեր է Պօսնա՝ ժողովրդեան բաժնելու համար : Արդէն ասոնց տըրուած էր Վինչիթթըրի հրացաններէն :

Այս կուսակալութեան վիճակին մէջ ժողովուրդն ամենայն եռանդեամբ զինուորական կրթութիւն կընէ :

— Գարատաղի ներկայացուցիչք ուրբաթ օրը Ֆէնէր երթալով՝ յունաց Պատրիարքին հետ տեսնուեր են : Նոյն օրը , օգոստափառ Սուլթանին բժշկապետ Մամբուրանի էֆէնտի ալ գացեր տեսնուեր է Պատրիարքին հետ :

— Կայսերական կառավարութիւնը տեսնելով որ , կըսէ պաշտօնական յայտարարութիւն մը , ոմանք զինուորական կերպարանք մտնելով անկարգութիւններ կընեն , և զինուորութեան արատ կըբերեն , այսուհետեւ զինուորութեան կերպարանք մտնողները , ինչպէս նաև պատերազմի դացող ու վերադարձող կամաւորները , որ ի դարձին պարտին իրենց համագրգետը թողուլ , եթէ դարձեալ նոյն կերպարանք տեսնուին , ըստ կանոնի պիտի պատժուին :

— Օգոստափառ Սուլթանին հրամանաւ ծանրագին սուր մը պատրաստուած է , և մօտերս թուրքսի Պէյին պիտի ընծայուի : Կերեւայ , թէ այս սուրն է , որ լրագրաց ոմանք սխալմամբ գրեցին թէ Սերվիոյ իշխանին նուիրելու համար կը զարդարուի :

— Շուրայի-Տէվլէթը որոշեր է ջնջել լրագրաց դրոշմի տուրքը , և երեսփոխանական ժողովոյ պիտի մատուցուի այս որոշումն : Տարակոյս չունիմք , թէ իսկոյն երեսփ . ժողովն ալ պիտի վճռէ՝ այդ տրոց՝ անհետեւ , և մամլոյ յառաջագիւղութեան ապականիչ ցեց մ'ըլլալը :

— Վազըթի գրածին նայելով՝ արա-

գագորութեան համար թէվիդէ պէյի անցեալներն հնարած մեքենայն այս անգամ փորձուեր , և կատարելապէս յաջող գտնուելով՝ որոշուեր է գործածել պէտք եղած տեղերը , սղագրութեան կարօտ չըլլալով :

— Եթէ պատերազմ բացուի , եգիպտոսի խափն՝ 30 հազար զօրք , և թուրքսի պէյը՝ 500 հազար լիրա օգնութեան պիտի զրկեն եղեր :

— Պէտքերս հիւպատոսք Միլան իշխանին երթալով՝ շնորհաւորեր են հաշտութեան հաստատուելուն համար :

— Պէտքերս մէջ ապստամբական շարժմանց պատճառաւ քանի մը մարդոց հրացանի բռնուած ըլլալը՝ յիշեալ քաղաքէն առ թայմը հեռագրեր են փետր . 16 թուով :

— Բումանիոյ իշխանութեան կողմանէ յաճախ լուրած չեղողութեան յայտարարութիւններն՝ վերջապէս հաւատարի չեն թուիր : Երբ քննութեան առնուի իւր ընթացքը , դժուարին չըլլար մակարեւել թէ Ռուսիոյ հետ գաղտնի դաշնակցութիւն մը հաստատած է , և ի հարկին Ռուսիոյ կողմը պիտի գտնուի : Այս իշխանութիւնը ազգային ժողովոյ չհաղորդէր իւր պաշտօնական գրերը : Այս իշխանութիւնը կամրացունէ օսմանեան սահմանին կողմերը , և զօրք կ'ըստիէ . իսկ ռուսական սահմանին կողմերը արձակ ու ազատ թողած է : Այս վերջին պարագայն աւելի ուշագործութիւն գրաւած է , և իրաւամբ խստիւ կ'ընադատեն՝ թուրքիոյ բարեկամ եւրոպական լրագրաց ոմանք :

— Սերվիոյ հետ կնքուած հաշտութեան առթիւ առ Միլան իշխանն ուղեալ կայսերական հրովարտակն տանող պաշտօնական հոն հասնելուն պէս՝ իշխանն ու պաշտօնեայք՝ իրենց մեծ համագրգետուք զարդարեալ՝ պիտի դիմաւորեն և հրովարտակին ընթերցմանէն յետոյ 101 թնդանօթ պիտի արձակուի եղեր :

— Ալեքսինացէն ելնել սկսեր է կիւրակէ՝ կայսերական զօրքը :

— Ճանիկի նախկին կառավարիչ Պօշնագ-զատէ Մէհմետ փաշա՝ քանի մ'օր յառաջ մեռաւ : Սուլթան Մէհմետ օրով երկար ատեն սենեկապետի պաշտօն վարած է :

Զինուորական ժողովոյ (Տարք-շուրա) անգամ կարգեցաւ՝ Պաղտատի նախորդ սոմարակալ Սէյֆի էֆէնտի :

— Առաջին աստիճանի առաջին կարգի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ՝ տասնորդի յանձնաժողովոյ անդամներէն Սաատուլահ պէյի :

— Եէնիշէհիբի երեւելիներէն Շէֆիդ պէյ՝ առաջին աստիճանի առաջին կարգի պաշտօնատար անուանեցաւ :

— Առաջին աստիճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ՝ Պէյօղլուի թաղապետութեան նախագահ Համալի էֆէնտիի :

— Թաշհեան Սարգիս էֆէնտի՝ լուսմայափոխներու գլուխ (քէթխիտա) անուանեցաւ :

— Փարիզի օսմանեան դեսպան կարգեցաւ՝ արտաքին գործոց նախկին նա-

խարար Խալիլ Շէրիֆ փաշա :

— Չորրորդ աստիճանի Մէհմետիէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Ատապաղարի Նայիպ Համուլլահ Բէֆէթ էֆէնտիի որդի Սլաուլահ էֆէնտիի :

— Չորրորդ աստիճանի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ՝ Թուրքսի զինուորական գործոց նախարարին հետ գլխաւոր քարտուղարի պաշտօնով մայրաքաղաքս գտնուող Ապի Բիշա էֆէնտիի , որ Պաղտատի երեւելի ընտանեաց մէկուն կ'ըլերաբերի :

— Մեծ Եպարքոսի գլխաւոր թիկնապահ Սամի պէյ՝ Շուրայի-Տէվլէթի անդամոց կարգը անցաւ :

— Կըսուի , թէ ծերակուտի նախագահութեան պաշտօնը՝ Նամըզ փաշայի պիտի յանձնուի , և այսօր կամ վաղը պիտի հրատարակուին ծերակուտի անդամոց անուանքն :

Կինդերմը , ուշագործեամբ կարգալ հետեւեալ սոսկալի գէպքը , զոր Պօսնայի գաւառական լրագիրը գրած է :

« Յունվարի 21 ին գիշերը , Բալանգա գիւղին մէջ Պաթմա անուն կին մը՝ որոյ ամուսինը զինուոր ըլլալով բացակայ է , ճաշելէն յետոյ , սենեակին փռան մէջ կրակ կ'վառէ , և 5 տարեկան աղջիկն ու մէկ տարեկան եղող երկրորդ դստրիկն օրօրոցի մէջ ի քուն , փռուին մօտ թողլով , ինքը կենէ կերթայ դրացիի մը տուն . և գիշերուան մինչև հինգը հոն կենալէն յետոյ կ'դառնայ տուն : Սենեակին դուռը բանալուն պէս՝ դրանը տակը գետինը փռուած կ'գտնէ հինգ տարեկան աղջիկը , և օրօրոցին ալ այրած ու մեռած : Փռուէն խեղճ մանկան լաթերը բռնկեր և բոցերը օրօրոցն անցնելով չարաչար տոչորեր են . իսկ մեծը կամ մուսէն խեղդուեր , և կամ վախէն լեղապատառ ըլլալով ինկեր մեռեր է . . . »

— Անցեալ ուրբաթ օր Էտիրնէի մէջ ուժգին փոթորիկ մը ելնելով , քանի մը մզկիթներու կապարները ջախջախեր , և քանի մը հարիւր տարեկան հսկայ ծառեր արմատախիլ ըրեր է :

— Ատանա Սիմուրքաշեանի արտին մէջ գետինը փորուած ատեն , մեծ ու պզտիկ մահմուտիէ ու բուպիէ ոսկիով փոքրիկ սափոր մը ելեր , և կառավարութեան յանձնուեր է :

— Տէմիթօխայի (Էտիրնէ) գայմադամին դէմ ժողովրդեան կողմանէ դանդաղ եղած ըլլալով , Էտիրնէէն իտարէի ժողովոյ անդամներէն Ալեկսան էֆէնտի զրկուեր է ի քննութիւն :

Եաշէն հետեւեալն գրուած է , մարտ 6 թուով : « Երկոտասաներորդ զօրաբանակն դէպ ի Բրուդ խաղալու հրաման ընդունած է : Ագրիման և Օրտիօքօլ գտնուած երկու գունդեր դէպ ի Շօթին պիտի շարժին , և Օրէնպուրկի բանակը հարաւային բանակին վրայ աւելնալու պիտի երթայ :

— Օտէսայէն ալ հետեւեալն հեռագրեր են : « Հրաման եղած է Սև ծովուն եզերքը գտնուող բանակներուն՝ դէպ ի Պեսարապիա խաղալ : Վիլինայի վաշտերը յիշեալ ծովեզերաց պահպանութեան պիտի յատկանան » :

— Յունաստանի նախարարաց հրաժարականն ընդունուելով՝ նոր նախարարաց ընտրութիւնը կատարուեցաւ, որոց գլուխն է Պ. Տէլիսօրիկ: Այս խումբն ալ զինուորական պատրաստութեանց անհրաժեշտ բլլալուն կողմն է, կըսէ հեռագիրը:

— Բեդրսպուրկէն գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքներէ մարդիկ Սիպերիա կաքսորուին, և թէ՛ կվախցուի որ մայրաքաղաքին մէջ խռովութիւն մը պիտի ելնէ:

— Պարսկաստանի մէջ ոսկիի առատ հանք մը գտնուելուն լուրը կստուգուի: Շահը խոստացեր է՝ տարի մը տուրք չառնուլ երկրէն, եթէ այս մասին յաջողութիւն տեսնուի: Նոյն ինքն Շահն ալ մօտերս հանքին գտնուած տեղը պիտի երթայ եղեր:

— Ռուսիոյ կայսրը, իկնաթիւնը զօրավարէն զատ, ուրիշ մէկն ալ Պէրլին ղըրկեր է, յատուկ պաշտօնով մը:

— Վերջին քանի մ'օրերս Անգղիոյ և Ռուսիոյ կառավարութեանց մէջ անդադար բանակցութիւն կըլլայ: Նըսեն, թէ Ռուսիա կ'այտարարէ, որ պիտի հարկադրի ուղղակի գործել ինչ որ պէտք է, եթէ՝ տակաւին երկար ժամանակ վերջ չարուի ներկայ քաղաքական տարաւարութեան:

— Վարչապետի մէջ այս օրերս դրամական անձկութիւնն ա՛յն աստիճան հասեր է, որ շատ դրամատուներ՝ իրենց աւանդ տրուած կալուածներն աճուրդի կ'հանեն, և օտարազգիք կ'գնեն շատ աժան:

— Անգղիական ընկերութիւն մը որոշեր է՝ ռուսերէն տպուած 20 հազար աւետարան զրկել Ռուսիոյ հարաւային բանակը, փոխադրութեան և ուրիշ ծախքերն ալ իրմէ վճարելով: Չեմք կարծեր, որ այս ընկերութիւնը յաջողի իւր նպատակին հասնիլ, այսինքն հոգեւորապէս լուսաւորել այդ բանակը, որովհետեւ նոքա այժմ ռազմական գործերով զբաղուելու են:

— Անգղիոյ գլխաւոր նախարար Լորտ Պիքսֆիլդն որ հիւանդացած էր, առողջացեր է:

— Անգղիոյ կառավարութիւնը 10 հազար իւրաքանչիւր մը լորտ Սալիզբըրիի մայրաքաղաք և ուրիշ տեղեր ուղարկութեան ծախսուց համար:

ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ

Բէղա-ճառ խոս ին 1

Սոյն վիճադատան մէջ կը պատրաստուին նուրը և ընտիր ձեռով և արժան գնով ամէն տեսակ այցելատու, հասցէ և անուանց սկզբնատուներ:

Յաճախորդք ըստ ամենայնի գոհ կըրնան լինել:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Մարտ 1

Գոնսօլիտէ	12-36
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինը Անգլ. լիւր.	5- 5
Գրէտի » » Օսմ. »	5-
Երկաթուղեաց » » Քր. »	54,70
Թրամուէյ » » Օսմ. լիւր.	1-40
1863ի փոխառութիւն » » Քր. »	74-
1863ի » » » » »	75
1869ի » » » » »	70-
1872ի » » » » »	22- 5
ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիւրան 100 էն	
Մէճիաիէ 104-15	Բուսիոյ բօլ 90-10
Մէթալիք 115-	Գաղղ. լիւր 88-18
Պղինձ 137-	Անգլ. » 110-50
Թղթաղրամ 165-	Գրիսից » 51-20

Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ

ԳԻՇԵՐՈԹԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՅԱՐՄԱՇ

Անցեալ օգոստ. ամսոյ 18րդ օրն վարժարանիս արձակուրդի օրերն աւարտեալ ըլլալով՝ աշակերտներն դարձած են և արդէն դասուց աւանդումն իսկ սկսուած է:

Այն ծնողաց կամ որբերու խնամակալ մարդասէր բարերարաց որ իրենց զաւակները կամ որբը վարժարանիս խնամոց յանձնել կուզեն կը յայտարարեմք թէ՝

Ս. Ղեւոնդեանց գիշերօթեայ վարժարանս յառաջադէմ վարժարաններու մեթոտով կանոնաւորեալ խիստ բարեկարգ վարժարան մ'է:

Կ. Պօլսէն և այլ քաղաքներէ փոքր ինչ հեռաւորութիւնը թէ և ոմանց համար անհաճոյ թուի, սակայն կերպ մը բարիքէ ծնողաց աչքէն և զօրաւոր զայրերէ հեռի անփոփ և անզրաղ մտօք միայն ուսման պարագելու կողմանէ:

Ուսմանց տեսակներուն ամենը, նկարչութեան ամեն ճիւղերը և լեզուներէն երեք միայն, հայերէն, գաղղիերէն և տաճկերէն կաւանդուին, բայց ոչ բնաւ վերի վերոյ կամ թերի:

Ամեն ուսանելի առարկայից համար, ընտիր և յաջողակ դասատուներ կան:

Աշակերտաց կեանքն և առողջութիւնը խնամով պահպանելու համար վարժարանս իւր մէջ յատկապէս մշտնջենաւոր բժիշկ կապահովաւ և յաջողակ, և բաւականաչափ դեղաբան:

Աշակերտին տարեկան թոշակն է՝ 32 լիւր օսմանեան որոյ մէջ են, երթևեկութեանց թըղթատարութեանց և սովորական ազանեւեաց ծախքէն զատ, ուրիշ բոլոր ծախքերը:

Արձակուրդի կամ պարապոյ օրերը բոլոր տարին միայն մէկ ամիս է և ոչ բնաւ աւելի:

Միշտ բաց է և բաց պիտի մնայ վարժարանս. որ ատեն որ ուզեն՝ ազատ են ծնողք կամ բարերարք իրենց զաւակները կամ սաները տալու:

Որոք որ աշակերտ պիտի զրկեն մեզ՝ պէտք է կամ Պօլս ֆուէն լրագրոյ արտօնատէր մեծ. Համբարձում էֆ. Ալանահեանի հետ տեսնուին (Ալանահեանի Խանը Խալիլ թիւ 19) և կամ հոս մեզի հետ թղթակցին:

1876 սեպտ. 1

Խորեն Եպիսկ.

Ի վանս 2. Ս. Աստուածածնի յՍրմաշ

Վ. Արմաշու.

Պօլս, կամրիկն գլուխը, վալիտէ-Սուլթանի նորաշէն խանութներէն թիւ և, Մատթէոսեանց խանութը, տաճկերէն, հայերէն և գաղղիերէն ամեն տեսակ հին և նոր հրատարակեալ գրքեր, դպրոցական և այլն, կ'գտնուին գոհացուցիչ գնով:

ԱՌԱՐԵԳԱԿՆ

ՄԵԾ ՏՈՒՆ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԵՂՕՐԷԻՑ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Բերա Մեծ փողոց Աղաճամի քիւ 77

Կ. Պօլս կամուրջի հրապարակ քիւ 1-2

Եւրոպիոյ առաջին գործարանաց հետ յարաբերութեամբ կապուած, և իւր դեղորէից ընտրութեամբ և գնոց չափաւորութեամբ հրապարակուած:

Միակ մթերանոց անուանի Հ. Նէսթլէ քիւ-

միագէտին շինած Ֆ. Լաֆլէ, որոգիքիկ ալ լողայոց, տկար կաղմ ունեցող և հիւանդութեանէ ապաքինելոց միակ սննդարար ուտելիքէն համայն Եւրոպիոյ մէջ ընդունուած և ամեն գլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած:

Հոն կը գտնուի նաև.

Գոմ (մատակի խմորեալ կաթ) որ մեծ համբաւ ունի Եւրոպիոյ մէջ և շատ կը փնտրուի:

Սկէլֆալ Դ. Բիլլէ, զուտ և մաքուր, Բէլթիէ, Տիւպուք, Ժօպաթ և Էվանս Լէդէ հարտար քիմիագէտներէն պատրաստուած:

Չլան Էդ, զուտ, Բրիսթօնի Բէթէր Մէլլէրի գործարանէն ելած:

Եղէրթէ (հինտիպա) Խահաւ, Լուսիկիւ պուրկի Հ. Ֆրանք գործարանէն ելած ստամոքսի ուժ տուող և անորոշակ բացող, որ հասարակ խահուէի հետ խառնելով գինը մեծապէս կ'իջեցնէ՝ առանց համն ու հոտը փոխելու:

Արտադրական ստաց լամեն ժամու մէջ:

Տէ-ժէնէ Զոք, մաքուր անփրկելի ներկ:

PILULE HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև յղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրգուելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական դիրքը կ'զգենու:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թուէնաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրիֆէնէ), սրտնից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան. օգտակար է նաև հարբախի, հազի, սրտի բարխաման, մանաւանդ օրացաւ (էէլ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կաղղուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրաւէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-Գափու Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7 կը ծախուի:

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տոքթոր Հոլլուէի Ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 555:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՁԻ

1.—Փուէնը 2ՈՐԵՓԵԱԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի:

2.—Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար:

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:

4.—Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:

5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:

6.—Մանուցման տողը 3 շաբաթ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալանահեանի, Կ. Պօլս Ալանահեան-Համամ Խալիլ խան միջին լարկ թիւ 19:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաշա խան քիւ 3